

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 7

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

December 2024

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
December 2024

Tashkent 2024

**MAGISTRATURA TALABALARNING TADQIQOTCHILIK
KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA**

Kurbanov Olim Esirgapovich

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Magistratura bo'limi boshlig'i

Аннотация: В данной статье анализируются концептуальные основы, направленные на развитие исследовательских навыков аспирантов. В ней рассматриваются важные аспекты формирования исследовательских навыков на примере методики преподавания социальных и гуманитарных наук, в частности истории. В статье рассматриваются методические подходы, помогающие студентам выполнять сложные исследовательские задачи. Кроме того, в новой системе образования отмечается роль привлечения студентов к самостоятельным исследованиям посредством математического мышления, системного мышления и других междисциплинарных знаний.

Abstract: This article analyzes the conceptual framework aimed at developing research skills in postgraduate students. It examines important aspects of developing research skills using the example of teaching methods in social sciences and humanities, in particular history. The article examines methodological approaches that help students complete complex research tasks. In addition, the new education system emphasizes the role of engaging students in independent research through mathematical thinking, systems thinking and other interdisciplinary knowledge.

Keywords: master, research skills, social sciences and humanities, methods of teaching history, problem-based learning, mathematical thinking, systems thinking, independent research.

Ключевые слова: магистр, исследовательские навыки, социальные и гуманитарные науки, методика преподавания истории, проблемное обучение, математическое мышление, системное мышление, независимые исследования.

Ilmiy tadqiqotlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalash asosiy ustuvor vazifalardan biridir. O'zbekiston taraqqiyotining yangi davrida ilm-fan iqtisodiyotning hal qiluvchi omili sifatida qaralmoqda. Ilmiy-tadqiqot va o'qitishning integratsiyasi yanada dinamik akademik muhitni yaratib, talabalarga nafaqat nazariy bilimlarni egallash, balki amaliy tadqiqotlar bilan shug'ullanish imkonini beradi, shu orqali ularning intellektual rivojlanishi va kasbiy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Inson kapitali muhim milliy boylik hisoblanadi. Talabalarning intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirish mamlakatni modernizatsiya qila oladigan, murakkab ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal qila oladigan yangi avlod mutaxassislarini tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Magistratura talabalarining tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirish orqali talabalarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va innovatsiyalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Bugungi kunda magistratura talabalarning tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo sifatida yuzaga chiqmoqda. Ushbu muammoni

hal qilish uchun talabalarni tayyorlashning nazariy va amaliy tomonlarini qamrab oladigan yondashuvlarni joriy etish muhimdir. Bu ularning ijodkorligini, mustaqilligini va analitik fikrlashni rivojlantirishni o'z ichiga oladi. M.R. Qodirova va G.N. Ibragimova, tadqiqotchilik qobiliyatlarini rivojlantirish ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish bilan birga olib borilishi kerak. Bu juda muhim, chunki, ijodkorlik va innovatsiya qilish qobiliyati muvaffaqiyatli tadqiqot faoliyatining asosiy tarkibiy qismidir¹.

O'qitishning interfaol usullari va texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarda ijodiy fikrlash va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi, bu ayniqsa gumanitar fanlarda muhim ahamiyatga ega. A.A.Gubaidulinaning ta'kidlashicha, loyiha usullari talabalarda tadqiqot malakalarini rivojlantirishning muhim vositasidir. Loyiha topshiriqlari talabalarda mustaqillik va mas'uliyatni rivojlantirishga ko'maklashadi, nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llashga yordam beradi².

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, tadqiqot ko'nikmalarining muvaffaqiyatli rivojlanishi talabalarining tadqiqot faoliyatiga qanchalik rag'bat va qiziqishlariga bog'liq. Talabalarining intellektual qobiliyatlarini ham, ijodiy fikrlash darajasini ham hisobga oladigan baholash tizimlaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Intellektual tashabbus va o'z-o'zini tashkil etish kabi baholash mezonlarini ishlab chiqish talabalarining ilmiy tadqiqot ishlariga tayyorgarligini yanada to'g'ri baholashga yordam beradi.

Ta'limning zamonaviy talablari turli bilim sohalarini o'zida mujassamlashtirgan va o'quvchilarga fanlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ko'rish imkonini beruvchi fanlararo yondashuvdan foydalanishni nazarda tutadi. Bu jarayonlarni o'rganish ijtimoiy hayotning turli tomonlarini har tomonlama tahlil qilishni talab qiladigan tarixiy tadqiqotlar uchun ayniqsa muhimdir.

Hozirda magistrantlar o'rtasida ilmiy tadqiqotchilik malakasi darajasini yuqori deb bo'lmaydi. Ilmiy-tadqiqot asosida o'qitishning pedagogik usullari va vositalarini takomillashtirish zarurligi, ayniqsa, ijtimoiy fanlar va tarix fanlari uchun alohida ahamiyat kasb etadi. Ilmiy-tadqiqotga yo'naltirilgan o'quv materiallarining yetishmasligi, talabalarining tadqiqotga jalb etilishini qo'llab-quvvatlash uchun yangi, interfaol platformalarga bo'lgan ehtiyoj dolzarb muammolar sifatida belgilandi. "Talabalarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish va rivojlantirish muammosi shaxsning ongi bilan bog'liq bo'lganligi sababli uning metodologik asoslarini ishlab chiqishni taqozo etadi. Izlanish davomida O'zbekiston Respublikasida uzuluksiz ta'lim tizimi orqali barkamol shaxsni -komil insonni voyaga etkazish maqsad etib belgilangan milliy mafkura g'oyalari ilmiy dunyoqarashni shakllantirish va rivojlantirishning metodologik

¹ M.R.Qodirova. Tillarga ixtisoslashmagan oliy ta'lim muassasalari talabalariga chet tilini o'rgatishda ijodiy faollikni modernizatsiyalash: p.f.b.f.d. (PhD) diss. avtoref. ... - Toshkent, 2018.

² А.А.Губайдулин. Формирование исследовательской компетентности студентов в условиях проектного обучения: диссертация (к.п.н.), - Казань, 2011 г.

asosi sifatida qabul qilindi. Shunday ekan, eng avvalo, talabalar dunyoqarashini kengaytirish uchun ular ongida ilmiy izlanish haqidagi tushuncha paydo qilish lozim. Talabalarga ilmiy izlanish haqida tushuncha berishda ularning intellektual salohiyatli bo'lishini va ijodiy jasurligini hamda qat'iyat bilan yangilikka intilishi lozimligini tushuntirish talab etiladi"³.

Raqamli texnologiyalar talabalarining tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tadqiqot ehtiyojlariga moslashtirilgan raqamli platformalar va mobil ilovalarni ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Ushbu vositalar talabalarga masofaviy ilmiy faoliyat bilan shug'ullanish, ularning ilmiy yutuqlarini kuzatish va axborotga kirishni yaxshilaydigan hamda interaktiv, tadqiqotga asoslangan ta'limni qo'llab-quvvatlovchi SMART ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkonini beradi.

Magistratura talabalari tadqiqot muammolarini mustaqil shakllantirish, kuzatishlar o'tkazish, ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish hamda o'z xulosalarini taqdim etish imkonini beradigan kompetensiyalarni shakllantirishlari lozim. Maqsadli o'quv dasturlari, amaliy tadqiqot imkoniyatlari va raqamli resurslardan foydalanish orqali ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish talabalarining o'z ta'lim yo'nalishlari bo'yicha samarali, mustaqil tadqiqot olib borishini ta'minlashning kalitidir. Talabalarining ilmiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun oliy ta'lim muassasalari tarkibida yaxshi jihozlangan laboratoriyalar va tadqiqot markazlariga ehtiyoj borligini sezilmoqda. Bu muassasalar tadqiqot yo'li bilan mahalliy muammolarni hal qilishga e'tibor qaratishlari kerak, bu esa tadqiqot jarayonini talabalar uchun yanada dolzarb va qiziqarli qiladi. O'qitishning amaliy, mahalliy yo'naltirilgan tadqiqotlar bilan integratsiyalashuvi yanada chuqurroq ishtirok etishga yordam beradi va tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ilmiy-tadqiqot qobiliyatlarini rivojlantirish talabaning ilmiy dunyoqarashini shakllantirishning tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Ilmiy-tadqiqot faoliyatini o'quvchining murakkab masalalarni mustaqil yechish qobiliyatini oshirish, ijodiy fikrlashni rivojlantirish, nazariy bilimlarni amaliy sharoitlarda qo'llash qobiliyatini oshirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Tadqiqot faoliyatini O'zbekistonga tegishli tarixiy va ijtimoiy masalalar bilan bog'lash orqali talabalar o'z o'qishlarining dolzarbligini yaxshiroq tushunishlari mumkin. Bunday yondashuv nafaqat ularning faolligini chuqurlashtiradi, balki ularning tadqiqotlari mamlakatning kengroq ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish maqsadlariga hissa qo'shishini ham ta'minlaydi.

Ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning muhim jihati – shakllantiruvchi va summativ baholash orqali o'quvchilarning yutuqlarini doimiy ravishda baholashdir. Bu baholashlar nafaqat o'quvchilarning o'quv yutuqlarini o'lchashi, balki o'qitish metodikasining samaradorligi va tadqiqot mavzularining dolzarbligi haqida tushuncha

³ J. Saydullayev. Talabalarining ilmiy tadqiqot ishlarini tashkil etishni pedagogik boshqarish // SAI. 2023. №Special Issue 12. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/talabalarining-ilmiy-tadqiqot-ishlarini-tashkil-etishni-pedagogik-boshqarish> (data обращения: 13.10.2024).

berishi kerak. Magistratura talabalarida ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirishga bunday yondashuv O'zbekistonning ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashga xizmat qiladigan yangi avlod olimlari va mutaxassislarini tarbiyalash strategiyasiga mos keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5847-son Farmoni. 2019-yil 8-oktabr.
2. O'zbekiston Respublikasining Qonuni 23.09.2020-yildagi O'RQ-637-sonli
3. <https://ziyouz.uz/kutubxona/ziyouz/lugatlar/>. O'zbek tilining izoxli lug'ati // A.Madvaliev tahriri ostida. – Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2006 – 2008 yillar.
4. JIA Hong. Reform and Exploration of International Student-Oriented Course Construction -Taking Engineering Drawing Course as an Example. Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR), volume 184. 2nd International Conference on Education Science and Economic Management (ICESEM 2018).
5. Abu Nasr Forobiy. Baxt saodatga erishish yo'llari haqida risola. – Toshkent. 1992, 120-bet.
6. N.N.Azizxodjaeva, Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – T.: Cho'lpon, 2005. – 325 b.
7. A.X.Maxmudov, Bo'lajak magistrnlarni kompetentli tayyorlashning didaktik ta'minotini takomillashtirish.: Ped. fan. dokt...diss. avtoref. – Toshkent: TDPU. 2016. – 49 b.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
7-son

Nashr qilingan sana: 27.12.2024.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172